

TRANSPORT VOSITASIDA YUK TASHISHDA YUKNI JOYLASHTIRISH VA MAHKAMLASH QOIDALARI. TRANSPORT VOSITASINING O'LCAMLARIDAN CHIQIB TURADIGAN YUKLARNI TASHISH VA BELGILANISHI

Turdaliyev Abduvosid Abduvoxid o'g'li

Namangan shahar 2-son texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada avtomobil transportida yuklarni tashish jarayonida yuklarni to'g'ri joylashtirish va ishonchli mahkamlash qoidalari, harakat xavfsizligini ta'minlash talablari hamda transport vositasi o'lchamlaridan chiqib turadigan yuklarni tashish va ularni belgilash tartiblari yoritilgan. Shuningdek, yuk tashish jarayonida haydovchi va tashuvchi tashkilotlarning mas'uliyati, yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashning muhim jihatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: yuk tashish, yukni mahkamlash, transport vositasi, gabarit o'lchamlar, yo'l harakati xavfsizligi, og'ir yuk, yirik o'lchamli yuk, maxsus belgi, logistika.

Kirish

Transport tizimi mamlakat iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Yuklarni xavfsiz va samarali tashish ishlab chiqarish, savdo va xizmat ko'rsatish sohalarining uzluksiz faoliyat yuritishini ta'minlaydi. Yuk tashish jarayonida yuklarni to'g'ri joylashtirish va mahkamlash yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashning asosiy omillaridan biridir. Noto'g'ri joylashtirilgan yoki yetarli darajada mahkamlanmagan yuk transport vositasining muvozanatini buzishi, yo'l-transport hodisalariga sabab bo'lishi mumkin.

Yuklarni joylashtirishning asosiy qoidalari

Transport vositasiga yuk ortishda yukning ogʻirligi, hajmi va fizik xususiyatlari hisobga olinishi lozim. Yuk quyidagi talablarga muvofiq joylashtiriladi:

- Yuk transport vositasining yuk koʻtarish qobiliyatidan oshmasligi kerak.
- Ogʻir yuklar platformaning markaziy qismiga joylashtiriladi.
- Yukning ogʻirlik markazi imkon qadar pastda boʻlishi zarur.
- Yuk avtomobilning old va orqa oʻqlariga teng taqsimlanishi kerak.
- Yuk haydovchining koʻrish maydonini cheklamasligi lozim.
- Yuk transport vositasining boshqarilishiga salbiy taʼsir koʻrsatmasligi kerak.
- Yuk davlat raqami va yorugʻlik chiroqlarini toʻsib qoʻymasligi kerak.

Yukni notoʻgʻri joylashtirish natijasida avtomobilning tormozlanish masofasi uzayishi, burilishlarda agʻdarilish xavfi ortishi mumkin.

Yuklarni mahkamlash qoidalari

Yuk tashishda uning harakatlanib ketishi yoki tushib ketishining oldini olish maqsadida maxsus mahkamlash vositalaridan foydalaniladi.

Mahkamlash vositalariga quyidagilar kiradi:

- Arqonlar;
- Metall trosalar;
- Zanjirlar;
- Mahkamlovchi tasmalari;
- Tayanch va tirgak moslamalari.

Mahkamlashda quyidagi talablarga rioya qilinadi:

1. Yuk har qanday yo‘nalishda siljishining oldi olinishi kerak.
2. Mahkamlash vositalari yuk og‘irligiga mos bo‘lishi lozim.
3. Harakat davomida mahkamlash holati muntazam tekshirib boriladi.
4. O‘tkir qirrali yuklarda himoya qoplamalaridan foydalaniladi.
5. Mahkamlash vositalarining texnik holati soz bo‘lishi shart.

Yukning siljishi nafaqat tashilayotgan mahsulotga zarar yetkazadi, balki boshqa harakat ishtirokchilari uchun ham xavf tug‘diradi.

Transport vositasining o‘lchamlaridan chiqib turadigan yuklar

Ba’zi hollarda tashilayotgan yuk transport vositasi gabarit o‘lchamlaridan chiqib turishi mumkin. Bunday yuklar yirik o‘lchamli yuklar deb ataladi.

Yirik o‘lchamli yuklarni tashishda:

- Maxsus ruxsatnoma olinadi;
- Harakat yo‘nalishi oldindan belgilanadi;
- Yo‘l infratuzilmasi imkoniyatlari hisobga olinadi;
- Zarur hollarda kuzatuv avtomobillari jalb etiladi.

Bunday yuklarni tashishda yo‘l harakati qoidalariga qat’iy amal qilinishi talab etiladi.

Chiqib turadigan yuklarni belgilash tartibi

Transport vositasining orqa yoki yon tomonlaridan chiqib turadigan yuklar maxsus belgilar bilan belgilanishi shart.

Belgilashning asosiy talablari:

- Kunduz kuni qizil va oq rangli ogohlantiruvchi belgilar qo‘llaniladi.
- Tunda yoki ko‘rish yomon bo‘lgan sharoitda qizil chiroq va yorug‘lik qaytargichlardan foydalaniladi.
- Belgilar boshqa harakat ishtirokchilariga aniq ko‘rinadigan joyga o‘rnatiladi.
- Chiqib turadigan qism yaqqol ajralib turishi lozim.

Bu belgilar boshqa haydovchilarni ogohlantirib, yo‘l-transport hodisalari xavfini kamaytiradi.

Haydovchining mas’uliyati

Haydovchi safarga chiqishdan oldin:

- Yukning to‘g‘ri joylashtirilganligini;
- Mahkamlanganligini;
- Belgilarning mavjudligini;
- Transport vositasining texnik holatini tekshirishi shart.

Harakat davomida yuk holati muntazam nazorat qilinishi kerak. Zarurat tug‘ilganda mahkamlash vositalari qayta tortiladi yoki mustahkamlanadi.

Zamonaviy logistika va yuk tashish xavfsizligi

Bugungi kunda logistika tizimlarining rivojlanishi yuk tashish xavfsizligini ta’minlashda muhim o‘rin tutmoqda. GPS monitoring, elektron nazorat tizimlari va maxsus yuk mahkamlash texnologiyalari yuklarning xavfsiz yetkazib berilishiga xizmat qilmoqda. Zamonaviy transport kompaniyalari xalqaro standartlarga mos ravishda yuklarni joylashtirish va mahkamlash qoidalariga amal qilmoqda.

Xulosa

Transport vositasida yuklarni to'g'ri joylashtirish va mahkamlash yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashning muhim shartlaridan biridir. Chiqib turadigan yuklarni belgilash va tashish qoidalariga rioya qilish haydovchi, yo'lovchilar hamda boshqa harakat ishtirokchilarining xavfsizligini ta'minlaydi. Shu sababli yuk tashish jarayonida amaldagi me'yoriy hujjatlar va yo'l harakati qoidalariga qat'iy amal qilish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Yo'l harakati qoidalari.
2. Avtomobil transportida yuk tashish qoidalari.
3. Transport logistikasi asoslari. – Toshkent, 2023.
4. Yo'l harakati xavfsizligi bo'yicha me'yoriy hujjatlar.
5. Avtomobil transporti va tashish texnologiyasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent, 2022.